

**การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา***
**DEVELOPING PUBLIC PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT OF RATCHAKRAM
SUBDISTRICT MUNICIPALITY, BANG SAI DISTRICT, PHRA NAKHONSI AYUTTHAYA
PROVINCE**

ศิริมาศ วงษ์จันทร์, อภิชาติ พานสุวรรณ*

Sirimas Wongchun, Apichat Pansuwan*

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Graduate School, Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: apichat_asm@hotmail.com

*Tel: 094-978-2426

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น 2) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสาน แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลราชคราม จำนวน 376 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน และขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คน แบบเจาะจง เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากและมากที่สุด 2) ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้เฉลี่ย และพื้นที่อาศัย แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และ 3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า 1) ควรจัดประชุมประชาคมให้บ่อยครั้งขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้เสนอปัญหา 2) ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน 3) ควรมุ่งเน้นการจัดทำโครงการที่สร้างประโยชน์ต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาส 4) ควรตั้งคณะกรรมการตรวจสอบที่มาจากตัวแทนประชาชนโดยตรงเพื่อความโปร่งใส

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ประชาชน, การพัฒนาท้องถิ่น, เทศบาลตำบลราชคราม

Abstract

This research aimed to: 1) study the development of public participation in local development; 2) compare the development of public participation in local development classified by personal factors; and 3) examine guidelines for developing public participation in

local development in Ratchakhram Subdistrict Municipality, Bang Sai District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The research employed a mixed-methods approach consisting of two phases. Phase 1 was quantitative research. The sample group consisted of 376 residents living within the Ratchakhram Subdistrict Municipality area, selected through stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire. Statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, t-test, and analysis of variance (ANOVA). Phase 2 was qualitative research. The key informants consisted of 13 participants selected through purposive sampling. The research instrument was an interview form, and the data were analyzed using content analysis. The research findings revealed that: 1. The development of public participation in local development was at a high and highest level. 2. People with different genders showed no significant differences in participation in local development. However, people with different ages, educational levels, occupations, marital statuses, average incomes, and residential areas demonstrated statistically significant differences in participation in local development at the .05 level. 3. The guidelines for developing public participation in local development were as follows: 1) Community meetings should be organized more frequently to provide opportunities for residents to express problems and concerns. 2) Creative activities that strengthen good relationships within the community should be promoted. 3) Greater emphasis should be placed on projects that benefit disadvantaged groups. 4) Oversight committees composed directly of public representatives should be established to ensure transparency.

Keywords: Participation, People, Local Development, Ratchakram Subdistrict Municipality

บทนำ

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่น โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาส ให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการดำเนินงาน และการร่วมตัดสินใจในกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงานท้องถิ่นเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน การพัฒนาท้องถิ่นถือเป็นภารกิจสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืน นั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม โดยเฉพาะประชาชน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงต่อการดำเนินนโยบายและโครงการต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น จึงถือเป็นแนวทางสำคัญของการบริหารงานในระบอบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ การสร้างความโปร่งใส และการบริหารงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง กระบวนการที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผิดชอบ และร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปตามความต้องการของชุมชนและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในพื้นที่ การมีส่วนร่วมดังกล่าว ไม่เพียงแต่ช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของการพัฒนาเท่านั้น แต่ยังช่วย

เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สร้างความสามัคคี และลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับประชาชนได้อีกด้วย (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2542)

เทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการพัฒนาพื้นที่และดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาล ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การสาธารณสุข การศึกษา การจัดการสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมอาชีพ และการรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลราชคราม 7 ยุทธศาสตร์ โดยเทศบาลตำบลราชครามได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ แม้ว่าเทศบาลตำบลราชครามจะมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุมประชาคม การรับฟังความคิดเห็น การจัดโครงการพัฒนาชุมชน และการเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอปัญหาและความต้องการของตนเอง แต่ในทางปฏิบัติยังพบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น ประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและสิทธิหน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วม ขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารอาจยังไม่ทั่วถึง รวมถึงข้อจำกัดด้านเวลา อาชีพ หรือภาระส่วนตัวของประชาชน ส่งผลให้การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทศบาลยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย และการมีส่วนร่วมในบางด้านยังอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้ง งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลน้ำคำ จังหวัดศรีสะเกษ ยังพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านการติดตามและประเมินผลซึ่งยังมีส่วนร่วมน้อย และเสนอว่าควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามการดำเนินงานของเทศบาลอย่างต่อเนื่อง (พระอธิการไสว ถาวโร (รัตนภักดิ์) และพัชร ศิลารัตน์, 2567) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวินัย อานนโท ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี ของเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน และประชาชนควรได้รับการส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและติดตามประเมินผลการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น (พระวินัย อานนโท, 2566) นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน รวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ยังส่งผลต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประชาชนมีความต้องการที่หลากหลายและคาดหวังต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น ดังนั้น เทศบาลตำบลราชครามจึงจำเป็นต้องพัฒนากลไกและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็น และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึงมากยิ่งขึ้น (กระทรวงมหาดไทย, 2561); (เทศบาลตำบลราชคราม, 2568ก)

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วม ตลอดจนแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผลการศึกษาที่ได้รับจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานของเทศบาลตำบลราชครามให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนชุมชน และสังคมส่วนรวมต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น (จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลราชคราม ประกอบด้วย ตำบลราชคราม และตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 6,079 คน (เทศบาลตำบลราชคราม, 2568) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลราชคราม ประกอบด้วย ตำบลราชคราม และตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 376 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, T., 1973) จากประชากรทั้งหมด 6,079 คน โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ .05 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และพื้นที่อาศัย และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/ตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยมีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำไปตรวจเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษา ประเด็นคำถาม โดยหาค่า IOC (Index of Item Objective Consistency) แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญไปคำนวณหาค่า IOC โดยได้ค่าอยู่ที่ 0.842 และนำข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปไปทดลองใช้ (Try - Out) กับประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 ชุด แล้วนำผลการทดลองมาหาค่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.994 แล้วจึงนำผลการทดลองใช้ในหัวข้อที่มีความเชื่อมั่นมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป (Cronbach, L. J., 1990) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (Best, J. W., 1978) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F - Test (One - Way ANOVA) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกรณีพบความแตกต่างที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจะดำเนินการเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธี LSD (Leas Significant Difference)

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจงจากตัวแทน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้นำชุมชน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มที่ 2 กลุ่มบุคลากรหน่วยงานของรัฐ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ กลุ่มที่ 3 กลุ่มคณะกรรมการชุมชน ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการชุมชน และกลุ่มที่ 4 กลุ่มตัวแทนประชาชน

ประกอบด้วย ตัวแทนประชาคม จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ชื่อและนามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์และส่วนที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/การตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การวิเคราะห์ข้อมูล 1) จัดข้อมูลออกเป็นกลุ่มเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ ครบถ้วนของข้อมูล 2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ว่าเพียงพอในการตอบคำถามการวิจัยหรือไม่ 3) เรียบเรียงข้อมูลและจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหา และนำเสนอข้อมูลเป็นข้อความเชิงบรรยาย (ธีรรัตน์ พรหมใจ , 2563) เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 56.4 อยู่ในช่วงอายุ 46 -55 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 32.2 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 มีสถานภาพสมรส จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 20,001 บาทขึ้นไป จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 และส่วนมากอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลช้างใหญ่จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ในภาพรวม

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/ตัดสินใจ	4.13	.45	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน	4.12	.47	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.38	.51	มากที่สุด
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.06	.44	มาก
ภาพรวม	4.17	.42	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .42) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = .51) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/ตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .45) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .44)

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามเพศ

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/ตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	.413	2	.207	1.006	.367
	ภายในกลุ่ม	76.589	373	.205		
	รวม	77.002	375			
ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	.232	2	.116	.506	.604
	ภายในกลุ่ม	85.754	373	.230		
	รวม	85.986	375			
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	.647	2	.323	1.211	.299
	ภายในกลุ่ม	99.597	373	.267		
	รวม	100.244	375			
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.459	2	.230	1.178	.309
	ภายในกลุ่ม	72.705	373	.195		
	รวม	73.164	375			
โดยภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.416	2	.208	1.127	.325
	ภายในกลุ่ม	68.762	373	.184		
	รวม	69.178	375			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามพื้นที่อาศัย ผ่านการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทดสอบแบบอิสระ (Independent sample T-Test) และจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ทดสอบความแตกต่างของตัวแปรที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way ANOVA) ซึ่งมีสมมติฐานเพื่อการทดสอบ ดังนี้ ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/ตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และพื้นที่อาศัยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/ตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คน เป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/การตัดสินใจ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าเทศบาลควรจัดประชุมประชาคมให้บ่อยครั้งขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอปัญหาและโครงการ โดยการร่วมกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหามาจริงในพื้นที่ ขณะที่ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์ฯ เห็นว่าควรมีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเทศบาล และแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนร่วมวางแผนได้สอดคล้องกับงบประมาณจริง และคณะกรรมการชุมชนส่วนมาก เห็นว่าควรแต่งตั้งตัวแทนประชาชน

หรือคณะกรรมการชุมชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาฯ หรือคณะกรรมการสนับสนุนฯ เพื่อร่วมตัดสินใจเลือกโครงการที่ตรงความต้องการที่สุด ส่วนตัวแทนประชาคม เห็นว่า นอกเหนือจากการประชุม ควรใช้โซเชียลมีเดียหรือแอปพลิเคชันที่หลากหลายในการรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้ประชาชนกลุ่มคนทำงานสามารถร่วมในการวางแผนได้

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความคิดเห็นว่าเทศบาลควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน เช่น กิจกรรมจิตอาสา เพื่อสร้างความสามัคคีและพลังในการพัฒนาชุมชน ด้านผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์ฯ เห็นว่า ควรใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง จะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ และให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น และคณะกรรมการชุมชนส่วนมาก เห็นว่าควรเปิดโอกาสให้ประชาชน ตัวแทนชุมชน ได้ร่วมดำเนินโครงการจริง เช่น ร่วมกิจกรรมกลุ่มอาชีพ ชมรมผู้สูงอายุ หรือ กิจกรรมกลุ่มกีฬาชุมชน ส่วนตัวแทนประชาคม เห็นว่า แทนที่เทศบาลจะเพียงสนับสนุนเงิน ควรกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน เช่น สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้ชุมชนดำเนินโครงการต่าง ๆ

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความคิดเห็นว่าควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้าสาธารณะ การพัฒนาแหล่งน้ำ เพราะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตและการใช้ประโยชน์ของประชาชนอย่างทั่วถึง สำหรับผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์ฯ เห็นว่าควรสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับเทศบาล เพื่อให้ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของในโครงการพัฒนานั้น และเป็นผู้รับผลประโยชน์โดยตรง เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างชุมชนและเทศบาล และคณะกรรมการชุมชนส่วนมาก เห็นว่า การใช้เวทีประชาคมเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นของประชาชน จะทำให้โครงการที่เสนอมีความสอดคล้องกับความต้องการและประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด ส่วนตัวแทนประชาคม เห็นว่า ควรมุ่งเน้นการจัดทำโครงการที่สร้างประโยชน์ต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ให้มากขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความคิดเห็นว่าเทศบาลควรจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบผลการดำเนินโครงการที่มาจากตัวแทนประชาชนโดยตรงเพื่อความโปร่งใส ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์ฯ เห็นว่าควรให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์การตรวจรับงานโครงการต่าง ๆ เพื่อความโปร่งใส และคณะกรรมการชุมชนส่วนมาก เห็นว่าใช้ควรเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการประเมินผล เช่น แอปพลิเคชัน หรือ Facebook ของเทศบาล เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว ส่วนตัวแทนประชาคม เห็นว่าควรสนับสนุนให้ชุมชนประเมินประโยชน์ที่ได้รับจริงหลังสิ้นสุดโครงการเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินปรับปรุงต่อไป

ตารางที่ 3 สรุปแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การมีส่วนร่วม ของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น	ความถี่
1. ด้านการ มีส่วนร่วมในการ วางแผน/การตัดสินใจ	1. ควรจัดประชุมประชาคมเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอโครงการและแนวทางแก้ไขให้บ่อยครั้งขึ้น	3
	2. ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเทศบาล และแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แก่ประชาชน	2
	3. ควรแต่งตั้งตัวแทนประชาชน หรือคณะกรรมการชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนฯ เพื่อร่วมตัดสินใจเลือกโครงการที่ตรงกับความต้องการของประชาชน	3
	4. ส่งเสริมการใช้โซเชียลมีเดีย หรือแอปพลิเคชันที่หลากหลายในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน	1

ตารางที่ 3 สรุปแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ต่อ)

การมีส่วนร่วม ของประชาชน ในการพัฒนา ท้องถิ่น	แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น	ความถี่
2. ด้านการ มีส่วนร่วม ในการ ปฏิบัติงาน	1. ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่ดี ในชุมชน	2
	2. ส่งเสริมการสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้สึกรู้สึกความเป็นเจ้าของ และความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น	3
	3. เปิดโอกาสให้ประชาชน ตัวแทนชุมชนได้ร่วมดำเนินโครงการจริง	4
	4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน	2
3. ด้านการ มีส่วนร่วมในการ รับผลประโยชน์	1. ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตและการใช้ประโยชน์ของประชาชนอย่างทั่วถึง	4
	2. ควรสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับเทศบาลสร้างความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของ และเป็นผู้รับผลประโยชน์โดยตรง	2
	3. ควรใช้เวทีประชาคมในการรับฟังความคิดเห็นที่สอดคล้องกับปัญหาและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน	3
	4. ควรมุ่งเน้นการจัดทำโครงการที่สร้างประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาส เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน	3
4. ด้านการ มีส่วนร่วม ในการ ประเมินผล	1. ควรจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบผลการดำเนินโครงการที่มาจากตัวแทนประชาชนโดยตรง	3
	2. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์การตรวจรับงานโครงการต่างๆ	4
	3. ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการประเมินผล	5
	4. ควรสนับสนุนให้ชุมชนประเมินประโยชน์ที่ได้รับจริงหลังสิ้นสุดโครงการ	1

อภิปรายผล

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

พบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันประชาชนในเขตเทศบาลตำบลราชคราม เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ไม่ส่าจะเป็นเสนอความคิดเห็น การร่วมกันเสนอปัญหาและความต้องการในการพัฒนามากกว่าที่ผ่านมา เป็นเพราะประชาชนมีความต้องการที่จะเสนอปัญหาและเสนอความต้องการในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนให้มีความเจริญก้าวหน้าและมีความทันสมัย ต้องการให้ประชาชนในเขตเทศบาล มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น

และจากผลการวิจัย เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/ตัดสินใจ น้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1. ประชาชนมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/ตัดสินใจ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/ตัดสินใจ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการ

จัดลำดับการดำเนินงานโครงการของชุมชน เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนกฤต ธนาธำรงฤทธิ์ และ ณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์ ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการปฏิบัติ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนต้องการเสนอปัญหา ตัดสินใจในโครงการ และจัดลำดับความสำคัญของโครงการ เกิดจากการที่หน่วยงานเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ส่งผลให้การพัฒนาท้องถิ่นมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น (ธนกฤต ธนาธำรงฤทธิ์ และณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์, 2565)

2. ประชาชนมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนชุมชนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้โครงการ/กิจกรรมบรรลุผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนกฤต ธนาธำรงฤทธิ์ และ ณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์ ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการปฏิบัติ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีบทบาทในการปฏิบัติอย่างแท้จริง ทั้งในด้านการเป็นตัวแทนการวางแผนระยะเวลา และการประสานงาน ส่งผลให้การดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม (ธนกฤต ธนาธำรงฤทธิ์ และณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์, 2565)

3. ประชาชนมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล ราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านได้ประโยชน์จากการจัดทำโครงการด้านการฝึกอาชีพ และการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรพร เทพทอง และอภิชาติ พานสุวรรณ ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกช้าง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกช้าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลให้ความสำคัญกับประชาชนในพื้นที่ในเรื่องการส่งเสริมโครงการด้านการฝึกอาชีพ และการศึกษา รวมทั้งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (พัชรพร เทพทอง และอภิชาติ พานสุวรรณ, 2567)

4. ประชาชนมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล ราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านได้ร่วมตรวจสอบความถูกต้องตามระเบียบฯ ในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรพร เทพทอง และอภิชาติ พานสุวรรณ ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกช้าง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกช้าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการติดตามและประเมินผลในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม หรืออาจไม่มีเวลาติดตามข้อมูลข่าวสารของทางเทศบาล เนื่องจากภารกิจในการประกอบอาชีพ และอาจไม่ทราบถึงการตรวจสอบความถูกต้องให้เป็นไปตามระเบียบฯ (พัชรพร เทพทอง และอภิชาติ พานสุวรรณ, 2567)

เปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

1. จำแนกตามเพศ แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/ตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในแต่ละกลุ่มเพศมีความสนใจในการมีส่วนร่วมการพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละด้านต่างกัน

2. จำแนกตามอายุ แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการมีส่วนร่วม ในการวางแผน/ตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนแต่ละช่วงอายุ มีความสนใจและให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่เท่ากัน บางช่วงอายุมีประสบการณ์ในการทำงานมาก จึงมีแนวคิดและความคิดเห็นที่กว้างไกลที่จะเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้นำมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น

3. จำแนกตามระดับการศึกษา แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/ตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับสูง ย่อมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่า จึงทำให้มีการนำเสนอแนวทางในการเสนอปัญหา การแก้ไขปัญหา และแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นได้น้อยกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ระดับสูง

4. จำแนกตามอาชีพ แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนหรือรับจ้าง อาจมีข้อจำกัดด้านเวลาและความสะดวกในการเข้าร่วม จึงอาจไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้

5. จำแนกตามสถานภาพ แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน ได้หันมาสนใจการเข้ามามีส่วนร่วม

เนื่องจากประชาชนที่มีสถานภาพโสดอาจมีโอกาสดำเนินชีวิตได้มากกว่าสถานภาพสมรส เพราะต้องดูแลครอบครัว

6. จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ ในปัจจุบันประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อย มีความต้องการที่จะเห็นความเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ประกอบกับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยอาจมีเวลาว่างมากกว่ากลุ่มอื่น จึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นได้มากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น

7. จำแนกตามพื้นที่อาศัย แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีพื้นที่อาศัยต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลที่มีพื้นที่อาศัยต่างกัน อาจเพราะอยู่ใกล้ศูนย์กลางชุมชนหรือห่างไกล ทำให้มีข้อจำกัดด้านการรับรู้ข่าวสาร โอกาสการเข้าถึงการประชุม และระดับความเร่งด่วนของปัญหาส่วนบุคคลทำให้การมีส่วนร่วมในการการพัฒนาท้องถิ่นไม่เท่ากัน

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/การตัดสินใจ เทศบาลควรจัดประชุมประชาคม ให้บ่อยครั้งขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอปัญหาและโครงการ โดยการร่วมกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหามาจริงในพื้นที่ ควรมีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเทศบาล และแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนร่วมวางแผนได้สอดคล้องกับงบประมาณจริง ควรแต่งตั้งตัวแทนประชาชนหรือคณะกรรมการชุมชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาฯ หรือคณะกรรมการสนับสนุนฯ เพื่อร่วมตัดสินใจเลือกโครงการที่ตรงความต้องการที่สุด นอกเหนือจากการประชุม ควรใช้โซเชียลมีเดียหรือแอปพลิเคชันที่หลากหลายในการรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้ประชาชนกลุ่มคนทำงานสามารถร่วมในการวางแผนได้

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เทศบาลควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน เช่น กิจกรรมจิตอาสา เพื่อสร้างความสามัคคีและพลังในการพัฒนาชุมชน ควรใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง จะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของและให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น ควรเปิดโอกาสให้ประชาชน ตัวแทนชุมชน ได้ร่วมดำเนินโครงการจริง เช่น ร่วมกิจกรรมกลุ่มอาชีพ ชมรมผู้สูงอายุ หรือ กิจกรรมกลุ่มกีฬาชุมชน เทศบาลไม่ควรจะเพียงสนับสนุนเงิน ควรกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน เช่น สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้ชุมชนดำเนินโครงการต่าง ๆ

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้าสาธารณะ การพัฒนาแหล่งน้ำ เพราะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตและการใช้ประโยชน์ของประชาชนอย่างทั่วถึง ควรสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับเทศบาล เพื่อให้ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของในโครงการพัฒนานั้น และเป็นผู้รับผลประโยชน์โดยตรงเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างชุมชนและเทศบาล การใช้เวทีประชาคมเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นของประชาชน จะทำให้โครงการที่เสนอมีความสอดคล้องกับความต้องการและประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด ควรมุ่งเน้นการจัดทำโครงการที่สร้างประโยชน์ต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ให้มากขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เทศบาลควรจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบผลการดำเนินโครงการที่มาจากตัวแทนประชาชนโดยตรงเพื่อความโปร่งใส ควรให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์การตรวจรับ

งานโครงการต่าง ๆ เพื่อความโปร่งใส และคณะกรรมการชุมชนส่วนมาก เห็นว่าใช้ควรเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการประเมินผล เช่น แอปพลิเคชัน หรือ Facebook ของเทศบาล เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว ส่วนตัวแทนประชาคม เห็นว่าควรสนับสนุนให้ชุมชนประเมินประโยชน์ที่ได้รับจริงหลังสิ้นสุดโครงการเพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินปรับปรุงต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลราชคราม อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจาก ประชาชนเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากนโยบายและโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน และร่วมติดตามประเมินผล จึงเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จากการศึกษา พบว่า เทศบาลตำบลราชครามได้ดำเนินกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การประชุมประชาคม การรับฟังความคิดเห็น การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ และการเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอปัญหาและความต้องการ ของชุมชน อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชน เช่น ประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและบทบาทหน้าที่ของตน ขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารยังไม่ทั่วถึง รวมถึงข้อจำกัดด้านเวลา อาชีพ และภาระส่วนตัวของประชาชน ทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ ยังพบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสาร ความโปร่งใสของหน่วยงาน ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อเทศบาล และการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน หากเทศบาลสามารถสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นแก่ประชาชนได้ ก็จะช่วยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของเทศบาลเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและชุมชนโดยรวม ดังนั้น การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นแนวทางสำคัญที่เทศบาลตำบลราชครามควรให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับประชาชน อันจะนำไปสู่ การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาชุมชนที่ตรงตามความต้องการของประชาชน และการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในอนาคต ข้อเสนอแนะ เทศบาลตำบลราชครามควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน และเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเท่าเทียม ควรส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน และควรพัฒนาช่องทางการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลให้มีความหลากหลายและเข้าถึงประชาชนได้มากขึ้น ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) การวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ทำให้สามารถสรุปแนวทางและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปปรับใช้ได้กับพื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม 2) ควรพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น นโยบายเทศบาล เพื่อให้การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาได้อย่างรอบด้านและเป็นระบบมากขึ้น 3) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของเยาวชนและคนรุ่นใหม่ในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2561). ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3).(2561). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 246 ง หน้า 1-4. (3 ตุลาคม 2561).
- เทศบาลตำบลราชคราม. (2568ก). แผนพัฒนาท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2568 จาก <https://ratchakhram.go.th/public/list/data/datacategory/catid/2/menu/1196>
- _____. (2568ข). ข้อมูลสภาพทั่วไป. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2568 จาก <https://ratchakhram.go.th/public/list/data/index/menu/1144>
- ชนกฤต ธนาธำรงฤทธิ์ และณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 5(2), 189-201.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2542). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 113 หน้า 1-18. (11 พฤศจิกายน 2542).
- พระวินัย อานนโท. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. Journal of Spatial Development and Policy, 1(6), 61-74.
- พระอธิการไสว ถาวโร (รัตนภักดิ์) และพัชร ศิลารัตน์. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลน้ำคำ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 12(3), 103-112.
- พัชรพร เทพทอง และอภิชาติ พานสุวรรณ. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกช้าง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 12(1), 79-94.
- Best, J. W. (1978). Research in Education. (3rd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3rd ed.). New York: Harper and Row.